

GOTICO-ANTIQUA, PROTO-ROMAN, HYBRID.
15TH CENTURY TYPES BETWEEN GOTHIC AND ROMAN
ATELIER NATIONAL DE RECHERCHE TYPOGRAPHIQUE

RUSCH 'R-BIZARRE' PROTO-ROMAN 103R
ADOLF RUSCH
STRASBOURG 1467-74

Rius est ut de ecclesia & ei⁹ partibus vide amus. Notandum est ergo q̄ ecclesiarum alia est corp⁹ alis in qua vi⁹ delicit diuina officia celebrā

tur. Alia spiritualis que est fidelū collectio siue populus per ministros conuocatus. & in vnum congregatus ab eo qui vnanimes habi tare facit in domo. Sicut enim corporalis ex congregatis lapidibus construitur sic & spi ritalis ex diuersis homini⁹ bus congregatur. ecclesia ergo grece dicitur cōuocatio latine. quia omnes ad se vocat . quod nomen magis p̄prie cōuenit ecclesie spirituali q̄ corporali quoniam homines non lapides conuocantur. sepe tamen nomen signati attribuitur signati. Ecclesia autem materialis spiritualem de signat vt dice⁹ vbi de eius consecracione age tur . Rursus ecclesia grece dicitur catholica id est vniuersalis quia per totum mundum ē constituta seu diffusa. quia vniuersi in deum credentes in vna debent esse congregacione. vel quia i ea est generalis doctrina ad instru ctionem omnium fidelium. Synagoga quoq̄ grece congregacio dicitur . quod proprium nomen iudeorum populus tenuit. ipsorū enī proprie synagoga dici solet q̄uis & ecclesia dicta sit. Apostoli tamen nunn̄ sinagoga sed semper ecclesiam forte discernēdi causa. Di citur eciā presens ecclesia syon . eo q̄ ab hac peregrinacione longe posita promissionē re⁹ celestium specula⁹. & ideo syon idest specula cō nomē accepit. Pro futuro vero patrie pa ce hierusalē vocatur **Nam hierusalem pacis**

Rius est ut de ecclesia & ei⁹ partibus vide amus. Notandum est ergo q̄ ecclesiarum alia est corp⁹ alis in qua vi⁹ delicit diuina officia celebrā

tur. Alia spiritualis que est fileū collectio siue populus per ministros conuocatus. & in vnum congregatus ab eo qui vnanimes habi tare facit in domo. Sicut enim corporalis ex congregatis lapidibus construitur sic & spi ritalis ex diuersis hominibus congregatur. ecclesia ergo grece dicitur cōuocatio latine. quia omnes ad se vocat . quod nomen magis p̄prie cōuenit ecclesie spirituali n corporali quoniam homines non lapides conuocantur. sepe tamen nomen signati attribuitur signati. Ecclesia autem materialis spiritualem de signat vt dice⁹ vbi de eius consecracione age tur . Rurfus ecclesia grece dicitur catholica id est vniuersalis quia per totum mundum ē constituta seu diffusa. quia vniuersi in deum credentes in vna debent esse congregacione. vel quia i ea est generalis doctrina ad instru ctionem omnium fidelium. Synagoga quoq̄ grece congregacio dicitur . quod proprium nomen iudeorum populus tenuit. ipsorū enī proprie synagoga dici solet nūis & ecclesia dicta sit. Apostoli tamen nunn̄ sinagoga sed semper ecclesiam forte discernēdi causa. Di citur eciā presens ecclesia syon . eo q̄ab hac peregrinacione longe posita promissionē re⁹ celestium specula⁹. & ideo syon idest specula cō nomē accepit. Pro futuro vero patrie pa ce hierusalē vocatur. Nam hierusalem pacis

quoniam homines non lapides conuocantur.
sepe tamen nomen signati attribuitur signati.
Ecclesia autem materialis spiritualem de
signat vt dicet vbi de eius consecracione age
tur . Rursus ecclesia grece dicitur catholica
id est vniuersalis quia per totum mundum ē
constituta seu diffusa. quia vniuersi in deum

quoniam homines non lapides conuocantur.
sepe tamen nomen signati attribuitur signati.
Ecclesia autem materialis spiritualem de
signat vt dicet vbi de eius consecracione age
tur . Rurfus ecclesia grece dicitur catholica
id est vniuersalis quia per totum mundum ē
constituta seu diffusa . quia vniuersi in deum

A B C D E F G H

I L M N O P Q R

S T V X Y Z

a b c d e f g h i k l m n

o p q r s f t u v x y z

The image displays a grid of 10 rows, each containing 10 handwritten characters from a Gothic script. The characters are arranged in a staggered, non-linear fashion across the grid. The background has a subtle, irregular texture. The characters include: Row 1: A B C D E F G H I L; Row 2: M N O P Q Qu R S; Row 3: T V X Y Z a à á æ b ß c; Row 4: č ě ð d ð e è é f ff g ñ h; Row 5: ß i ï k l Þ m n ñ ñ o ò ö æ; Row 6: p Þ ð q q ñ ñ Þ Þ Þ Þ; Row 7: ð r ð ð ð s ð ð ð t ð; Row 8: ð u ð v x y z & ð ð ð ð; Row 9: ð ð ð ð ð ð ð ð ð; Row 10: ð ð ð ð ð ð ð ð.

A B C D E F G H I L
M N O P Q Qu R S
T V X Y Z a á æ á b ß c
ć ĺ c t d đ e é ê f ff g ĺ h
ß i ī k l þ m n ñ ñ o ö ö œ
p p p ḡ q q q ḡ φ φ ḡ
᷑ r ḡ r ḡ r s s f þ ſ i ſ t ḡ ſ t t ḡ
t ḡ u ú v x y z & ȝ ȝ ȝ 9
Q : ? , o r t

Non eram nescius Brute cum quæ summis ingeniis exquisitaque doctrina philosophi Græco sermone tractavissent ea Latinis litteris mandaremus fore ut hic noster labor in varias reprobensiones incurreret. nam quibusdam et iis quidem non admodum indoctis totum hoc displicet philosophari. quidam autem non tam id reprehendunt si remissius agatur sed tantum studium tamque multam operam ponendam in eo non arbitrantur. erunt etiam et ii quidem eruditæ Græcis litteris contemnentes Latinas qui se dicant in Græcis legendis operam malle consumere. postremo aliquos futuros suspicor qui me ad alias litteras vocent genus hoc scribendi etsi sit elegans personae tamen et dignitatis esse negent. Contra quos omnis dicendum breviter existimo. Quamquam philosophiae quidem vituperatoribus satis responsum est eo libro quo a nobis philosophia defensa et collaudata est cum esset accusata et vituperata ab Hortensio. qui liber cum et tibi probatus videretur et iis quos ego posse iudicare arbitrarer plura suscepi veritus ne movere hominum studia viderer retinere non posse. Qui autem si maxime hoc placeat moderatius tamen id volunt fieri difficilem quandam temperantiam postulant in eo quod semel admissum coerceri reprimique non potest ut propter modum iustioribus utamur illis qui omnino avocent a philosophia quam his qui rebus infinitis modum constituant in reque eo meliore quo maior sit mediocritatem desiderent. Sive enim ad sapientiam perveniri potest non paranda nobis

solum ea sed fruenda etiam sapientia est sive hoc difficile est tamen nec modus est ullus investigandi veri nisi inveneris et quærendi defatigatio turpis est cum id quod quæritur sit pulcherrimum. etenim si delectamur cum scribimus quis est tam invidus qui ab eo nos abducat sin laboramus quis est qui alienæ modum statuat industriae nam ut Terentianus Chremes non inhumanus qui novum vicinum non vult fodere aut arare aut aliquid ferre denique non enim illum ab industria sed ab inliberali labore deterret sic isti curiosi quos offendit noster minime nobis iniucundus labor. is igitur est difficilis satis facere qui se Latina scripta dicunt contemnere. in quibus hoc primum est in quo admirer cur in gravissimis rebus non delectet eos sermo patrius cum idem fabellas Latinas ad verbum e Græcis expressas non inviti legant. quis enim tam inimicus pæne nomini Romano est qui Ennii Medeam aut Antiopam Pacuvii spernat aut reiciat quod se isdem Euripidis fabulis delectari dicat Latinas litteras oderit Synephebos ego inquit potius Cæcilius aut Andriam Terentii quam utramque Menandri legam A quibus tantum dissensio ut cum Sophocles vel optime scripserit Electram tamen male conversam Atilii mibi legendam putem de quo Lucilius ferreum scriptorem verum opinor scriptorem tamen ut legendus sit. rudem enim esse omnino in nostris poetis aut inertissimæ segnitiæ est aut fastidii delicatissimi. mibi quidem nulli satis eruditæ videntur quibus nostra ignota sunt. an tinam ne in nemore nibilo minus legimus quam hoc idem Græcum

LATIN ABBREVIATIONS
DISCRETIONARY LIGATURES

á	a m
þ	b i s
ð	d e
	d e s
	d i c i t
	d i c t u s
	d i s
	d i t
	d u m
	u n d
é	e m
	e n
	e s t
ÿ	g r a
þ	b i c
ƿ	l u
	u l
í	i n
	i n i
	i m
	i mu
	i re
	m i
	m i n
	n i
	n i m
ó	o n
	o m
	i o
	o d o
þ	p a r
	p e r
ƿ	p r o
	p r o p
ƿ	p r a
q	q u i d
ȝ	q u o

ꝝ	q u o d
ꝝ	que
ꝝ	quoque
ꝝ	quam
ꝑ	ter
	tr
ꝑ	tio
ꝑ	um
	un
ꝑ	et
ꝑ	con
ꝑ	et
ꝑ	r um
ꝑ	us

HISTORICAL LIGATURES
STANDARD LIGATURES

ct	c t
ff	f f
ff	f f
ft	f t

HISTORICAL FORMS
STYLISTIC ALTERNATES

f	s
---	---

RUSCH 'R-BIZARRE' 103R, PROTO-ROMAN FIRST USED IN STRASBOURG
BY ADOLF RUSCH FOR RABAN MAUR'S DE UNIVERSO BETWEEN 1467-74
(EXACT DATE UNKNOWN) AND USED UNTIL 1475.

TYPE DESIGN WORKSHOP AT ESAL METZ AND BIBLIOTHÈQUE MUNICIPALE
DE METZ, HELD BY JÉRÔME KNEBUSCH, METZ, APRIL 2018.

SOURCES: *SECRETUM DE CONTEMPTU MUNDI*, FRANCESCO
PERTRARCA, 1473.

WORKSHOP PARTICIPANTS: SUZY MICHEL, ANTHONY VISCONTI, ANIS
REMAKI, LAUREEN REVOCATO, SEBALD PAUER, HELENA BERG, JEANNE
RICHARME, CYNTHIA MACRI, KATHARINA VILIEVA, MADELEINE PINOT,
SOLINE GUIGNONIS, LUCIE MEDDA, ALEXIS FAUDOT.

FONT DESIGNED AND PRODUCED BY ALEXIS FAUDOT AND RAFAEL RIBAS,
DIRECTED BY JÉRÔME KNEBUSCH, ATELIER NATIONAL DE RECHERCHE
TYPOGRAPHIQUE (ANRT), NANCY.

IMAGES: © BAYERISCHE STAATSBIBLIOTHEK, MÜNCHEN & ANRT, NANCY.

PUBLISHED UNDER THE SIL OPEN FONT LICENCE AND AVAILABLE AT
GOTICO-ANTIQUE.ANRT-NANCY.FR

COPYRIGHT ANRT, ALL RIGHTS RESERVED, 2019

VERSION: 1.0, 25 APRIL 2019

ADDED GLYPHS:

J K U W j